

Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce: Haman v knize Ester a v dějinách její recepce

Autor práce: Vladimír Božovský

Obor studia: Religionistika

Posudek vypracoval: Adam Mackerle

Datum: 27. 4. 2023

Vladimír Božovský si vybral ke zpracování velmi zajímavé a nelehké téma a úkolu se zhostil dobře. Po formální stránce je práce až na větší počet překlepů v zásadě v pořádku. Struktura práce je srozumitelná a odpovídá tématu: Student definuje svou otázku a poté analyzuje postavu Hámána v jednotlivých klíčových textech. Student se orientuje v problematice, zná obvykle povahu textů, s nimiž pracuje, a dokáže dostatečně dobře sledovat charakter Hámána a jeho proměny napříč texty.

Slabinou práce je obvykle způsob vyjadřování studenta. Obsahuje překlepy, nezřídka ne zcela české formulace,¹ takže text se nečte vždy zcela dobře, je kostrbatý a neuhlazený, někdy až nepřesný.² Student je znalý hebrejštiny, ovšem když zachází s hebrejskými termíny, používá někdy fonetický přepis, jindy hebrejské písmo, a to jak vokalizované, tak nevokalizované, někdy dokonce doplněné přízvuky.

Práce má však slabiny i na rovině obsahové. Autor se opakuje, tj. uvádí tytéž informace na více místech.³ Ne vždy jde skutečně k pramenům sekundární literatury a nedohledává informace do důsledku.⁴ Ne vždy se vyjadřuje přesně neuvádí vše, co by čtenář očekával a potřeboval. Otázkou

¹ Na s. 6: „Ukazují se zde zajímavého pohledy“; „prameným jazykem“; na s. 9 „se přiřklání dřívější dataci“; s. 9 „po skončení Hadriánovi vlády“; s. 10 „fakta, které“; s. 11 „dvě krátké zmínění, které“; „několik veršů z Mordokajovi modlitby“; s. 13 „kdy ji padl k nohám“; s. 19 „královské paláce nebyli“; aj.

Z „nečeských“ vyjádření např. na s. 11 „Samotné přijmutí Ester“ namísto přijetí; „vzhledem k jeho známým protižidovským postavením“ místo postojům; aj.

² Např. na s. 6 uvádí, že „u masoretského textu vycházím z hebrejštiny dle BHS, u další starověké literatury, řecké a hebrejské verze (Septuaginta, targumy, midraše), čerpám z anglických překladů“, přičemž targumy jsou ze své povahy aramejské texty, což student dobře ví. Co má autor na s. 26 na mysli tím, že „V tomto dodatku najdeme odůvodnění Mordokajova odmítnutí poklony, které se liší od interpretace MT a jako důvod se nabízí dávný historický spor. Naopak LXX nabízí oporu pro druhou možnou interpretaci, tj. z náboženského důvodu.“ Není dodatek právě součástí LXX? Kde nachází odkaz na dávný historický spor? Na s. 36 autor říká, že situace je v Talmudu vylíčena jinak než v Midraš rabba. Uniká mi, v čem; podle všeho se zdá, že je vylíčena velmi podobně. Bylo by možné toto osvětlit?

³ Např. v první části kap. 2.1 uvádí informace, které zopakuje v dalších částech této kapitoly. Otázkou tedy je, proč je zde uvádí, když se k nim potom detailněji vrací.

⁴ Např. na s. 8 uvádí, že „někteří autoři přisuzují“, ale neuvádí, jací; v kapitole 2.3.3. analyzuje midraše, ale místo, aby pracoval přímo s nimi, vychází jen ze sekundární literatury (tj. primárně jednoho článku), aj.

také je, zda pro něj existuje rozdíl mezi argumenty z odborné literatury a argumenty z parafrází knihy Ester.⁵ Metodické nerozlišení primární a sekundární literatury vytváří i zmatky v povaze toho, co vlastně čtenář čte.⁶

V kapitole 2.3.2 autor bere v potaz text z 20. století. Otázkou je proč, když nebere v potaz celé dějiny interpretace.

V závěrečných kapitolách by se měl čtenář dočíst shrnutí práce, a co z toho plyne. Neměly by se tu rozhodně objevovat nové prameny, jako se děje v hodnocené práci.⁷

Ve třetí části se autor věnuje dalšímu působení postavy Hámána a jeho roli v purimových zvycích. V kapitole „Haman v nedávné minulosti a současnosti“ (3.1) vypočítává několik osobností, který *by bývaly mohly být* ztotožněny s Hámánem, např. Bohdan Chmelnický, C. F. Le Fevre, carové Alexandr II. a Mikuláš II., Stalin, ovšem důkazy pro to nemá a sám to i přiznává.⁸ Otázkou tedy je, jakou výpovědní hodnotu tato kapitola má. Výjimkou je Hitler, u nějž je ztotožnění s Hámánem doloženo; otázkou je, nakolik je to doloženo u Saddáma Husajna (s. 40).

Celkově práce působí dvojznačným dojmem. Na jednu stranu ukazuje autorovo zaujetí tématem, to, že je schopen posbírat prameny, konfrontovat je a zpracovat včetně hodnotných závěrů. Práce obsahuje několik zajímavých postřehů a zjištění, kromě samotného faktu, že poskytuje zajímavý přehled reinterpretace Hámánovy postavy v relevantní literatuře a židovské kultuře (což je také tématem práce). Zajímavá je např. otázka příčiny Hámánovy nenávisti vůči Mordekajovi. Zajímavý je i postřeh na konci kap. 2.3.3 o vlivu čtenářova prostředí a (ne)znalosti dobových reálií na jeho interpretaci. Práce proto stojí za přečtení a student ukazuje, že je v něm silný potenciál. Na druhou stranu, jak bylo řečeno, autor na mnoha místech neprovádí analýzu tak, jak by bylo třeba, opakuje se a vyjadřuje se někdy nešťastně a zmatečně, což práci zbytečně škodí. Z výše uvedených důvodů doporučuji hodnotit práci známkou „velmi dobře“ (2).

Adam Mackerle

⁵ Např. na s. 16, když komentuje MT, hovoří o motivu narození a smrti Mojžíše v měsíci adar, a spojuje to se záchranou židů a svátkem purím (viz následně na s. 35 v kontextu Bablonského talmudu). Neuvádí, odkud tuto zajímavou informaci přejímá – to se čtenář dozví až dále, když zjistí, že to pochází právě z pozdější parafráze knihy Ester. Tak, jak to podává, to vyznívá jako jeho vlastní zajímavý postřeh na základě vlastní intertextuální četby.

⁶ Např. v již zmíněné kapitole 2.3.3 autor popisuje nikoli samostatný midrašický text, jak by se čekalo, nýbrž vybrané midraše k jedinému verši (3,8), patrně proto, že zdroj, z nějž čerpal (tj. Bermanův článek), byl takto zaměřen. Bylo by bývalo vhodnější jít ke zdrojům a analyzovat celé v Bermanově článku zmíněné midraše.

⁷ Viz zmínku o midraši Pirkej deRabbi Eliezer na s. 36.

⁸ Viz např.: „Bohdan Chmelnický pravděpodobně k Hamanovi nikdy nebyl přirovnáván a nemělo by to ani velké opodstatnění v židovské komunitě jako celku.“ (s. 38); „Zde se o přirovnání k Hamanovi nejedná“ (s. 38); „Myslím, že Stalinovy skutky proti Židům byly tak patrné, aby samotní Židé vnímali Stalina jako nového Hamana.“